

Prof. zw. dr hab. Roman Wieruszewski
Europejska Wyższa Szkoła Prawa i Administracji

Poznań, 24 września 2021 r.

RECENZJA

Rozprawy doktorskiej mgr. Piotra Tomczyka – „Prawo natury w myśli politycznej przedrewolucyjnej Ameryki”, ss. 188.

Promotor rozprawy: prof. dr hab. Tomasz Budnikowski

1. Ogólna wstępna ocena pracy

Zadaniem recenzenta przedłożonej rozprawy doktorskiej jest w pierwszym rzędzie odpowiedź na pytanie czy spełnia ona kryteria stawiane dysertacjom doktorskim przez przepisy ustawowe. Już na wstępie pragnę udzielić pozytywnej odpowiedzi na to pytanie i to z kilku powodów: 1/ praca dotyczy istotnego problemu naukowego, 2/ stanowi oryginalną prezentację tego problemu, 3/ dowodzi ogólnej wiedzy teoretycznej Autora, 4/ potwierdza umiejętność prowadzenia samodzielnej pracy naukowej.

Przyjęło się uważać, że zadaniem recenzenta jest również wytknięcie ewentualnych niedociągnięć pracy oraz sformułowanie kilku przynajmniej uwag krytycznych. Zazwyczaj czynię zadość tej tradycji akademickiej. Jednak w przypadku przedłożonej rozprawy odstąpię od tego wymogu. Uważam, że praca jest bardzo dobra pod względem formalnym, merytorycznym i metodologicznym.

Autor wykazał się znaczną starannością przy analizie obszernej literatury przedmiotu oraz wykorzystanych źródeł.

Chciałbym podkreślić, że język pracy jest jej dużą zaletą. Autorowi udało się rzadka sztuka połączenia czytelności wywodu z precyzją prezentacji. Z tego powodu pracę czyta się dobrze i z dużym zainteresowaniem.

Praca poświęcona jest rekonstrukcji twórczości Johna Locka i jej wpływu na kształt pierwszego dokumentu kodyfikującego prawa człowieka czyli Deklaracji Praw Wirginii.

Autor we Wstępie wymienia pięć hipotez badawczych, których nie będę tutaj przytaczał. Łącznie pozwalają one czytelnikowi na wyrobienie sobie dobrze udokumentowanej opinii na temat roli jaką prawo natury w wersji Johna Locka odegrało w ukształtowaniu koncepcji praw człowieka, również w ich normatywnym kształcie.

2. Uwagi szczegółowe.

1/ Dobór tematu pracy

Poszukiwanie źródeł prawno-naturalnego podejścia do idei praw człowieka jest niewątpliwie ważnym i w pełni uprawnionym zadaniem badawczym. Stąd też wybór tematu zasługuje na aprobatę podobnie jak i sposób sformułowania tytułu pracy. Praca o tej tematyce z natury rzeczy musi opierać się na analizie tekstów źródłowych oraz piśmiennictwa epoki. Może zatem powstać ryzyko przeładowania warstwy deskryptywnej oraz zubożenia analitycznej co mogłoby prowadzić do zarzutu, że w pracy brak jest oryginalnych i twórczych pomysłów. Lektura pracy prowadzi mnie jednak do wniosku, że w pracy udało się Autorowi połączenie obu tych warstw i opis oraz rekonstrukcja ówczesnych idei pozwala mu na sformułowanie dobrze umotywowanych wniosków pozwalających nadać pracy wartościowy walor naukowy.

2/ Metodologia i struktura

Z uwagi na moją dyscyplinę naukową – prawo konstytucyjne i prawa człowieka – nie mam kompetencji do pełnej oceny treści będących przedmiotem badań historii doktryn prawnych. Pragnę skupić się na ocenie metodologicznej rozprawy oraz sposobu formułowania wniosków i ocen badawczych. Z lektury rozprawy wynika, że Autor znakomicie porusza się w źródłach z epoki, doskonale opanował ówczesną oraz współczesną literaturę przedmiotu. Można odnieść wrażenie, że Autor jest w pewnym sensie pasjonatem tej problematyki.

Struktura pracy w pełni odpowiada wymogom jakie stawiamy pracom doktorskim. Wstęp precyzuje zakres pracy oraz prezentuje tezy badawcze. Kolejne dwa rozdziały opisują podstawy praw człowieka i prawo natury w pracach Johna Locke’a oraz Samuela Pufendorfa. Rozdział trzeci analizuje rolę jaką odegrała spuścizna Johna Locka w kształtowaniu się koncepcji praw człowieka w przedrewolucyjnej Ameryce – jest to zatem kluczowy dla pracy rozdział. Bardzo interesująca jest tabela ilustrująca jak idee Locka odnalazły się w pracach myślicieli przedrewolucyjnej Ameryki. Rozdział czwarty porusza ważny i kontrowersyjny problem jakim było wykorzystywanie rodzącej się idei praw człowieka w ruchu abolicjonistów. Była to dla mnie osobiście fascynująca lektura. Zastanawiam się czy postaw dualistycznych, tak szczegółowo opisanych przez Autora, nie można dostrzec, choć oczywiście nie dotyczących niewolnictwa, w czasach nam współczesnych również w naszej Ojczyźnie?

Zakończenie dobrze puentuje całą rozprawę, która w całości dobrze się mieści w paradygmacie prac doktorskich.

3/ Strona formalna

Od strony formalnej praca nie budzi żadnych zastrzeżeń. Opracowanie redakcyjne jest staranne, język jak już wspominałem czytelny a zarazem precyzyjny. Również dobór i wykorzystanie literatury w pełni odpowiada wymogom prac doktorskich.

3. Konkluzja

Przechodząc do konkluzji oceny dysertacji przygotowanej przez magistra Piotra Tomczyka pragnę stwierdzić, iż praca ta w pełni zasługuje na pozytywną ocenę. Rozprawa porusza ważne zagadnienie z zakresu nauk o polityce, które przedstawione jest wszechstronnie, z należytą starannością i poprzedzone poprawną analizą. Rozprawa jest dojrzała, oparta na interesujących badaniach.

W recenzowanej rozprawie Doktorant wykazał dobre opanowanie metodologii pracy badawczej w dziedzinie nauk o polityce, znajomość relewantnych materiałów źródłowych, a także dobrą znajomość literatury przedmiotu oraz umiejętność korzystania z niej. Warto podkreślić umiejętność jasnego i precyzyjnego formułowania swoich poglądów. Pragnę jeszcze raz podkreślić trafność poznawczą wyboru tematu.

Biorąc powyższe pod uwagę stwierdzam, iż rozprawa doktorska pt: **„Prawo natury w myśli politycznej przedrewolucyjnej Ameryki”** autorstwa magistra Piotra Tomczyka – odpowiada wymogom przewidzianym dla tego typu prac naukowych i spełnia tym samym warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595.)

Na tej podstawie wnoszę o dopuszczenie Autora do dalszych stadiów postępowania w sprawie nadania stopnia naukowego doktora nauk prawnych i uznanie pracy za wyróżniającą.

/Prof. dr Roman Wieruszewski/